

N:o 120.

Af herr **C. Lindhagen**, om afsättande till arbetareförsäkringsfonden af ett belopp, motsvarande stämpelafgiften å bouppteckningen efter Alfred Nobel.

Enligt den efter framlidne ingenjören doktor Alfred Bernhard Nobel upprättade bouppteckning har denne i Sverige, Frankrike, Italien, England, Skottland, Tyskland, Österrike och Ryssland äfvensom Norge efterlemnat egendom till ett sammanlagdt värde af 33,233,792 kronor 20 öre. Boets gäld åter utgör 1,646,589 kronor 92 öre.

Å samtliga uti Italien, England, Skottland och Ryssland och viss del af de i Frankrike förvarade tillgångarne till ett uppskattadt värde af 15,110,748 kronor 78 öre, skall i dessa länder enligt der gällande lagstiftningar erläggas arfskatt, i hvilket afseende i Frankrike, Italien, England och Skottland redan utbetalts 812,903 kronor 16 öre samt skall i Ryssland utgifvas approximativt 418,621 kronor 87 öre. För återstoden af kvarlåtenskapen eller 18,123,043 kronor 42 öre, deraf 5,796,140 kronor utgör egendom i Sverige, hafva utredningsmännen i boet i sammanhang med bouppteckningens inlemnande till Karlskoga häradsrätt för inregistrering erbjudit sig att efter afdrag för största delen af skulderna erlägga stämpelafgift med 953,760 kronor 50 öre. Men häradsrätten, som ansett stämpelafgift böra, oafsedt den utländska beskattningen, lagligen utgå å all kvarlåtenskapen utom två fastigheter i utlandet, har genom beslut den 9 december 1897 förelagt utredningsmännen att vid det ting, som infaller näst efter natt och år efter det beslutet vunnit laga kraft, i sådant afseende inbetala 1,843,692 kronor 25 öre. Denna tvistefråga är underställd hofrättens pröfning.

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 24 Häft. (N:is 120—122.) 1

Emellertid är det sålunda fastslaget, att arfskatt från Alfred Nobels sterbhus kommer att inflyta till svenska statskassan med minst 958,760 kronor 50 öre och högst 1,843,692 kronor 25 öre. Denna stora inkomst är fullkomligt exceptionell och kan dessutom sägas tillfalla svenska statsverket i viss mån oförtjent, då största delen af Alfred Nobels förmögenhet förvärfvats och bevarats i utlandet. Redan dessa omständigheter väcka tanken på, att i ett dylikt sällsynt undantagsfall den opåräknade extra inkomsten äfven bör få sin särskilda användning.

Men dertill finnes äfven en bestämd anledning i Alfred Nobels testamente. Som bekant har han i detta förordnat, att, sedan vissa legat till belopp af 1,369,800 kronor utgått, återstoden af hans förmögenhet skall afsättas till en fond, för främjande af vissa kulturella ändamål på det sätt, att af räntan årligen, utan afseende å nationalitetstilhörighet, utdelas fem lika pris: ett i fysik, ett i kemi, ett för fysiologiska och medicinska arbeten, ett för litterära arbeten med ideelt syfte och ett i fredsaken.

Särskildt förtjenar här att något närmare belysas betydelsen af det sistnämnda priset, hvilket enligt testamentet skall tillfalla »den som har verkat mest eller bäst för folkens förbrödrande och afskaffande eller minskning af stående arméer, samt bildande och spridande af fredskongresser». Med denna bestämmelse har nemligen testator icke blott syftat högst utan tillika lagt fingret på en öm punkt i vår försvarsrörelse. Ty ehuru vi under nuvarande förhållanden visserligen ej kunna undgå att hafva ett dugligt försvar, bör man därför ej glömma bort den i stort sedt ännu viktigare angelägenheten att samtidigt göra hvad man kan äfven för att undanrödja sjelfva orsaken till krigsfaran, nemligen folkens fiendskap. Denna andra sida af sträfvandet för fredens bevarande mötes dock oftast med den största ringaktning. Utan öfverdrift kan det sägas, att den hotande ofriden på många håll uppfattas snarare som en glad förevändning till rustningar, än som en olycka, öfver hvilken man upprigtigt sörjer.

Det är dock ganska naturligt, att det måste förhålla sig på det sättet. Försvarsrörelsen uppbäres nemligen i främsta rummet af de förmögnare samhällsklasserna, bland hvilka ännu herska åtskilliga fördomar till förmån för kriget, samt äfven förefinnas många andra band, som binda individerna vid de militära anslagen ej blott för fredens utan äfven för dessa anslags egen skull. I sistnämnda afseende behöfver bland mycket annat blott framhållas, hurusom den militära organisationen bereder uppehälle och samhällsställning åt en mängd familjer, med hvilkas lifsintressen äfven släktingar, vänner och bekanta

ställa sig mer eller mindre solidariska. Det fordras därför ej lång eftertanke för att klart förstå, att den upprigtiga lösningen af fredsfrågan måste utgå från de befolkningslager, hvilkas fördel mer omedelbart och mer ogrumladt är förbunden med ett förverkligande af bibelöfvet om fred på jorden.

I försvarsfrågan liksom i alla politiska frågor är det följaktligen uti olika intressen, som man har att söka förklaringen till de olika uppfattningarne om rustningarnes nödiga omfång och landets förmåga att bära dem, till de skilda stämningarne af glädje eller övilja öfver de stora anslagen, samt till det på ett håll ensidiga åsidosättandet af andra samhällskraf, hvilket å andra sidan med logisk nödvändighet provocerar från de åsidosatte likgiltighet för försvaret och ofta ett underkännande af dess nödvändighet.

Emellertid veta vi alla, att i vårt land ingen människa drömmer några politiska stormagtsdrömmar. Alla äro eniga i den punkten, att det för oss uteslutande gäller att hålla oss stormagternas kif och roflustnad från lifvet. Men det är då så mycket mindre på sin plats, att vi ställa oss förnämt afvisande emot allt, som söker träffa just det missförhållande, hvilket tvingar oss i vapen. När en gång kriget mellan civiliserade stater är vordet en saga, skall man tacksamt minnas, icke nittonhundredtalets krigsrustningar, utan blott de initiativ, hvilka sammanlagda verkat allmän afväpning. Och bland länkarne i denna kedja af tilldragelser, betydelsefulla för freden, skall Alfred Nobels testamente, derest det vinner tillämpning, alltid intaga ett bemärkt rum.

Min mening är nu den, att Riksdagen sålunda eger anledningar och tillfälle att uttrycka ett erkännande åt det sällsynta föredömet af entusiasm för allmän kultur samt särskildt någon sympati för den segerfödda idén om »folkens förbrödande», genom att Riksdagen besluter att undandraga förutnämnda stämpelmedel från de måhända till försvarsåtgärder förnämligast erforderliga öferskotten samt i stället disponera dem i testamentets anda.

Ett förfogande i sådant syfte kan ske på flera sätt. En användning som ligger nära till hands är, att penningarna, såsom ett extra anslag utöfver dem som eljest böra ifrågakomma, öfverföras på arbetareförsäkringsfonden, hvilken utgör det synliga uttrycket för en vaknande insigt om att den största kulturella uppgiften, de sociala missförhållandenas afhjelpande, endast befrämjas genom att man vänder sig mot dessas orsaker. Genom en dylik afsättning tillgodoser Riksdagen ett behof, som förr eller senare på ett eller annat sätt kommer att ställa stora anspråk på statskassan.

På grund af hvad sålunda anförts får jag hemställa,

att Riksdagen ville besluta, att ett belopp, motsvarande hvad som inflyter i stämpelafgift å boupp-teckningen efter Alfred Nobel, eller åtminstone hvad deraf propotionsvis belöper på dennes i utlandet efterlemnade egendom, skall i sinom tid vederbörligen afsättas till arbetareförsäkringsfonden.

Stockholm den 27 januari 1898.

Carl Lindhagen.

Bil. till motion n:o 120.

Transsumt.

Testamente.

Jag undertecknad Alfred Bernhard Nobel förklarar härmed efter moget betänkande min yttersta vilja i afseende å den egendom jag vid min död kan efterlemna vara följande:

Öfver hela min återstående realiserbara förmögenhet förfogas på följande sätt: Kapitalet, af utredningsmännen realiseradt till säkra värdepapper, skall utgöra en fond, hvars ränta årligen utdelas som prisbelöning åt dem, som under det förlupna året hafva gjort menskligheten den största nytta. Röntan delas i fem lika delar, som tillfalla: en del den som inom fysikens område har gjort den viktigaste upptäckt eller uppfinning; en del den som har gjort den viktigaste kemiska upptäckt eller förbättring; en del den som har gjort den viktigaste upptäckt inom fysiologiens eller medicinens domän; en del den som inom litteraturen har producerat det utmärktaste i idealisk rigtning; och en del åt den som har verkat mest eller bäst för folkens förbrödande och afskaffande eller minskning af stående arméer samt bildande och spridande af fredskongresser. Prisen för fysik och kemi utdelas af Svenska vetenskapsakademien; för fysiologiska eller medicinska arbeten af Carolinska Institutet i Stockholm; för litteratur af Akademien i Stockholm samt för fredsförfäktare af ett utskott af fem personer som väljas af Norska Stortinget. Det är min uttryckliga vilja, att vid prisutdelningarne intet afseende fästes vid någon slags nationalitetstillhörighet sålunda, att den värdigaste erhåller priset antingen han är skandinav eller ej.

Till exekutorer af dessa mina testamentariska dispositioner förordnar jag herr Ragnar Sohlman, bosatt vid Bofors, Vermland, och herr Rudolf Lilljeqvist, 31 Malmskilnadsgatan, Stockholm, och Bengtsfors i närheten af Uddevalla.

Paris den 27 november 1895.

Alfred Bernhard Nobel,

(Fyra vittnen.)

(Rätt afskrifvet betygar:

Carl Lindhagen.)

Transsumt.

Utdrag af protokollet angående bouppteckningar, bevakade testamenter, morgongåfvobref och afhandlingar om lösöreköp, hållet vid lagtima hösteting med Karlskoga härad å tingsstället Karlshall den 9 december 1897.

§ 15.

S. D. Företrädde ingenjören Ragnar Sohlman å Bofors samt ingaf i egenskap af exekutor af affidne doktor Alfred Bernhard Nobels den 27 november 1895 upprättade, vid häradsrätten förut bevakade testamente, och såsom ombud för andra testamentsexekutorn ingenjören Rudolf Lilljeqvist, nu till häradsrätten en så lydande ansökning:

»Till Karlskoga häradsrätt.

Undertecknade få härmed för inregistrering i två exemplar öfverlemna bouppteckningen efter framlidne ingenjören doktor Alfred Nobel.

Vid denna ansökning fans fogad — — — en efter affidne doktor Alfred Bernhard Nobel den 30 sistlidne oktober — — — upprättad — — — bouppteckning upptagande:

A. Tillgångar för hvilka, arfskatt ej kommer att i annat land utgöras, till sammanlagdt värde af
 hvaraf, efter afdrag af
 boets gäld kr. 1,646,589: 92
 minskad med det skuldbelopp, som i Italien afräknats från der beskattade tillgångar ... » 12,113: 28
 utförts såsom behållning

Kronor	öre	Kronor	öre
18,123,043	42		
1,634,476	64	16,488,566	78

B. Tillgångar i utlandet, af hvilka derstädes enligt gällande lagstiftningar uttages arfskatt:

	Kronor	öre	Kronor	öre
I Frankrike	kr. 1,429,391:	24		
I Skottland	» 3,913,938:	67		
I England	» 3,904,235:	32		
I Italien	» 630,410:	10		
I Ryssland	» 5,232,773:	45	15,110,748	78
Summa i utlandet beskattade och beskattningspligtiga tillgångar, efter afdrag af förenämnda			12,113	28
Boets hela behållning alltså			31,587,202	28

Med hänsyn till hvad i ärendet sålunda förekommit afsade häradsrätten, efter enskild öfverläggning, följande

Beslut:

Enär den tillfälliga omständigheten, att viss del af affidne doktor Alfred Bernhard Nobels qvarlättna lösa egendom vid hans den 10 december 1896 timade död förvarats utom riket, å orter, der arfskatt för egendomen måst eller tilläfvventyrs måste gäldas, icke lagligen kan föranleda till befrielse för dödsboet från dess skyldighet att, jemlikt 8 § af kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894, låta förse ifrågavarande, efter doktor Nobel den 30 sistlidne oktober upprättade bouppteckning med stämpel till belopp, motsvarande hvad sammanlagdt belöper å värdet af samtliga arfvingars och testamentstagares andelar af behållningen i boet, likasom dödsboet ock, enligt hvad 15 § af nämnda kongl. förordning gifver vid handen, åligger betala stämpelafgift för det vid tiden för bouppteckningen å ifrågakomma aktier i allmänhet gällande värde, sådant det blifvit af sakkunnig man bestämdt, men testamentsexekutorerna, som erbjudit stämpelafgift till belopp af endast 958,760 kronor 50 öre, vägrat att, efter tillsägelse, erlægga felande stämpelbelopp, finner häradsrätten, emot stadgandet i 2:dra punkten af 39 § meranämnda kongl. förordning, bouppteckningen icke kunna till inregistrering mottagas, utan varder densamma till sökanden

Sohlman återställd, med föreläggande för testamentsexekutorerna, Ragnar Sohlman och Rudolf Lilljeqvist, vid vite af 1,000 kronor för dem hvar, att å det lagtima ting med häradet som infaller näst efter natt och år sedan detta häradsrättens beslut tagit till sig laga kraft, för registrering i laga ordning till häradsrätten åter ingifva ifrågavarande, efter doktor Alfred Bernhard Nobel upprättade bouppteckning, samt dervid till domhafvanden ovägerligen erlægga penningar till det stämpelbelopp, som enligt den i protokollet här ofvan omförmälda, af häradsrätten gjorda beräkning för bouppteckningen lagligen belöper med 1,843,692 kronor 25 öre.

Den som

År och dag som ofvan.

På häradsrättens vägnar:

Abraham Unger.

(Rätt afskrifvet betygar:

Carl Lindhagen.)